Asiantuntijalausunto

HE 38/2024 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle
laiksi tupakkalain muuttamisesta

Eduskunnan sosiaali-
ja terveysvaliokunta 31.5.2024

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Miksi tupakka- ja nikotiinituotteiden sääntelyä tulee toteuttaa?

- **Perustuslaki** (19§ 3 mom.) mukaan julkisen vallan tehtävä on edistää väestön terveyttä ja kehittää terveyteen vaikuttavia olosuhteita
- **Tupakkalain** tavoitteeksi on asetettu, että alle viisi prosenttia aikuisväestöstä käyttää tupakka- tai nikotiinituotteita päivittäin vuoteen 2030 mennessä.
- Suomi kuuluu kansainväliseen **Maailman terveysjärjestön (WHO) tupakkapuitesopimukseen (FCTC).** Sopimuksen artikla 5.2 (b) velvoittaa sopimusosapuolet tehokkaisiin toimiin muun muassa nikotiiniriippuvuuden torjumiseksi ja vähentämiseksi.

Riskinä on, että **uusien tuotteiden markkinoiden laajentaminen vesittää tavoitteen ja luo uuden nikotiiniriippuvaisten nuorten sukupolven.**

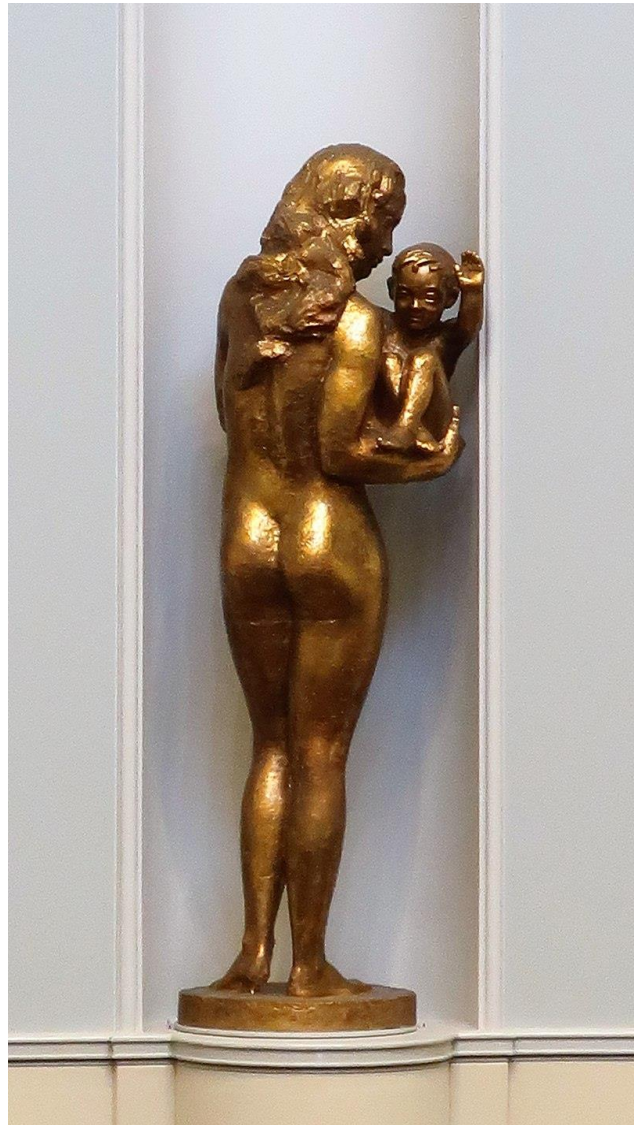

Haitatonta nikotiinia ei ole olemassa

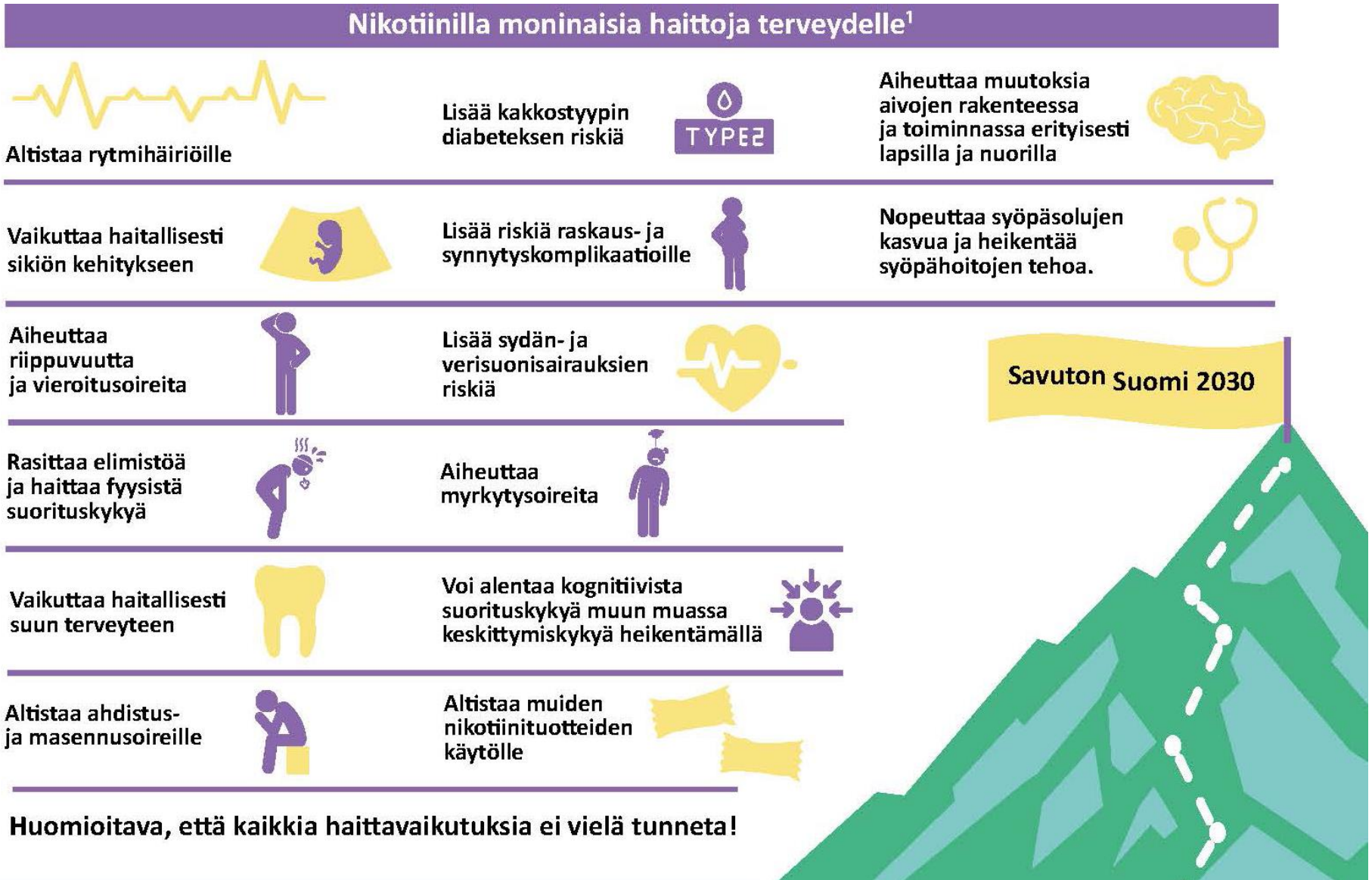

Makuaineiden kielto on tutkitusti tehokas keino ehkäistä nuorten tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön aloitusta.

- Maku- ja tuoksuaineet:
  - lisäävät nuorten kiinnostusta tupakka- ja nikotiinituotteita kohtaan
  - luovat tuotteista vähemmän haitallista mielikuvaa
  - madaltavat kokeilun ja käytön kynnystä
  - erityisesti mentolin on todettu edesauttavan riippuvuuden kehittymistä

EHYT esittää:

- ❑ ***Kaikki makuaineet ja tuoksut kielletään yhdenmukaisesti kaikissa nikotiinituotteissa.***

Nikotiiniraja 16,6 mg/g on liian korkea

- Nikotiini luokitellaan voimakasta riippuvuutta aiheuttavaksi myrkyksi, joka aiheuttaa moninaisia haittoja.
- Jo pieninä annoksina nikotiini voi aiheuttaa myrkytysoireita, ja suuremmat annokset ovat erityisen vaarallisia, etenkin lapsille.
- 16,6 mg/g on raja, jolloin tuotteeseen ei tarvitse tehdä "myrkyllistä nieltynä" kuvaavaa pääkallomerkintää
  - **kyseinen merkintä olisi vaadittu jo 16,7 mg pitoisuudella. (EU CLP-asetus 1272/2008)**
- Euroopassa osa maista, kuten Hollanti ja Belgia, ovat kieltäneet nikotiinipussit kokonaan.

EHYT esittää:

- ❑ ***Nikotiinipussien enimmäisrajaksi tulee asettaa 4 mg/g sekä vähittäismyynnissä että maahantuonnissa, joka on vastaava kuin nikotiinikorvaustuotteisiin asetettu raja.***
- ❑ ***Toteutetaan Ilkka Oksalan vetämän tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän esittämät toimenpiteet nikotiinihaittojen vähentämiseksi.***

Uudet nikotiinituotteet ovat lisänneet nuorten nikotiinituotteiden käyttöä nousten tupakoinnin ja nuuskan käytön rinnalle (Kouluterveyskysely 2023)

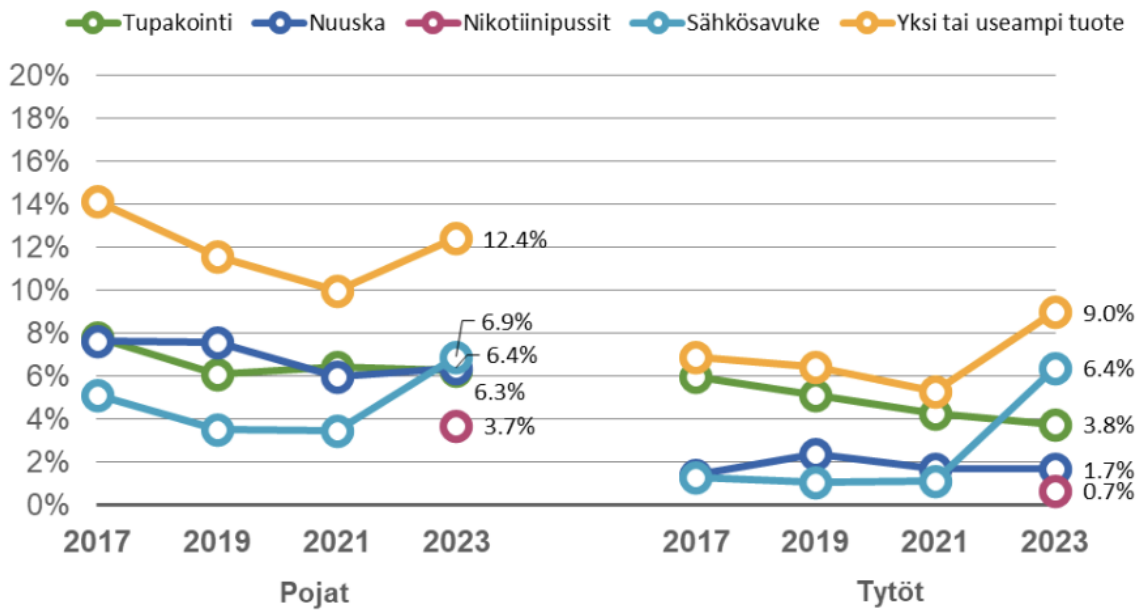

Kuvio 3. Päivittäin tupakka- tai nikotiinituotteita käyttävien osuudet 8.–9. luokkalaisilla tuotteen ja sukupuolen mukaan, 2017–2023 (Lähde: THL, Kouluterveyskysely).

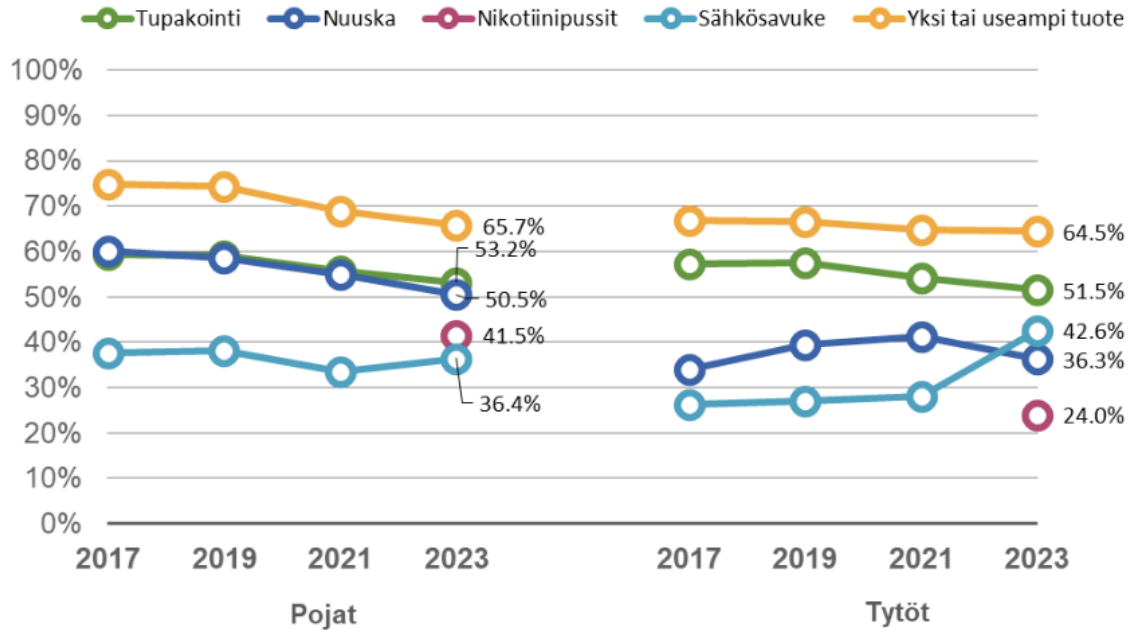

Kuvio 6. Vähintään kerran tupakka- tai nikotiinituotteita käyttäneiden osuudet ammattiin opiskelevilla tuotteen ja sukupuolen mukaan, 2017–2023 (Lähde: THL, Kouluterveyskysely).

Lähde: Ollila H, Ruokolainen O (2023). Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö ja hankintatavat nuorilla oppilaitostyypeittäin 2017–2023.

Sähkösavukkeet ja nikotiinipussit nuorten suosiossa (N=1008)

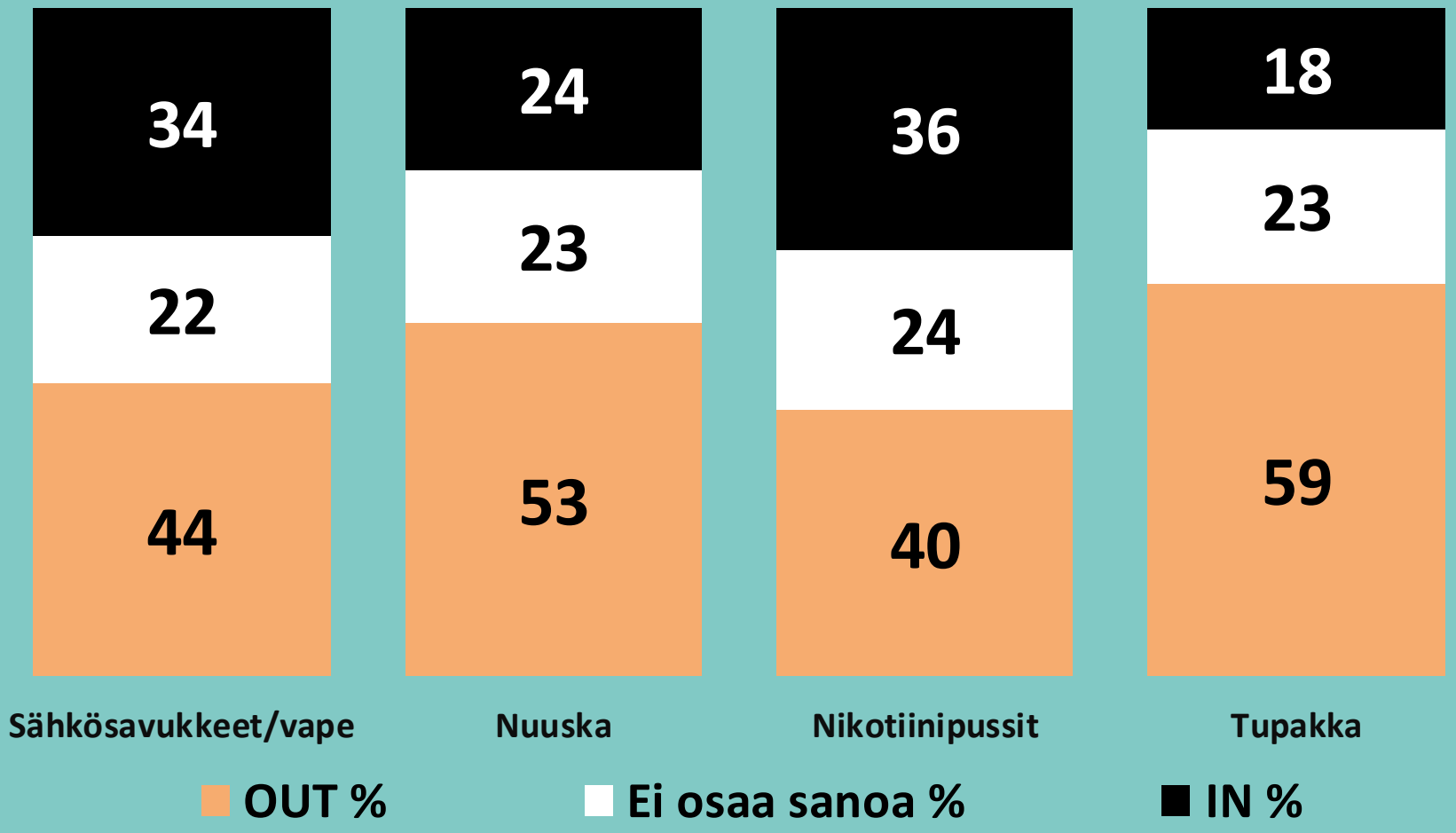

Lähde: Nuoret ja päihteet 2024 – kysely, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Yleisimmät nikotiinin hankintakanavat nuorilla (N=1008)

Lähde: Nuoret ja päihteet 2024 – kysely, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Nuorten suojeleminen nikotiiniriippuvuudelta

- Nikotiinin kokeilu ja käyttö alkaa usein ennen 20 ikävuotta
- Sähkösavukkeen käyttö lisääntynyt jopa 4.–5. luokkalaisilla
- Yli 60 % nuorista pitää helppona hankkia nikotiinituotteita alaikäisenä
- Sosiaalisessa mediassa nikotiinituotteiden markkinointia kohdennetaan nuoriin

EHYT esittää:

- ❑ ***Kaikkien tupakkalain alaisten tuotteiden, myös savuttomien nikotiinituotteiden ja tupakan vastikkeiden ikärajaa tulee nostaa 20 ikävuoteen (myynti, osto, hallussapitokielto, maahantuonti).***
- ❑ ***Maahantuonnin rajat tulee laskea 100 grammaan nuuskan ja nikotiinipussien osalta.***
- ❑ ***Nikotiinittomien sähkösavukkeiden (vape) sekä nikotiinipusseja muistuttavat tuotteet, jotka lukeutuvat tupakan vastikkeiksi, tulee lisätä koulujen ym. tupakointikieltoihin***
- ❑ ***Markkinointikieltojen valvonnassa tulee resursoida Valviraa toimimaan erityisesti verkossa ja sosiaalisessa mediassa.***

Saatavuutta lisätessä tulisi panostaa ennaltaehkäisyyn

Uusi käypä hoitosuositus (2024) toteaa:

“Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön ja tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy on erittäin tärkeää. Ehkäisy tulee kohdistaa 9–18-vuotiaisiin ja ehkäisyssä tulee huomioida myös uudet nikotiinituotteet.”

- Uusien nikotiinituotteiden saatavuuden lisääntyminen luo painetta päihdehaittojen ehkäisyyn, etenkin nuorten osalta.
- Politiikkatoimien yhteisvaikutuksissa tulisi huomioida tehtävät leikkaukset sote-palveluissa sekä -järjestörahoituksessa.
- Nyt samaan aikaan ehkäisevästä ja korjaavasta työstä leikataan resursseja, kun nikotiinin saatavuutta lisätään.

Jos päihteiden saatavuutta yhteiskunnassa lisätään, on tärkeä varmistaa riittävät resurssit haittojen ehkäisyyn sekä hoitoon.

Lähteet:

Heloma A. & al. (2022). Tupakka- ja nikotiiniriippuvuus.

Holopainen, J. & al. (2022). Valmentajien ja muiden urheiluseuratoimijoiden tiedot ja mielipiteet nuorten urheilijoiden digi- ja rahapelaamisesta sekä päihteiden käytöstä.

Lääkäriseura Duodecim. Käypä hoitosuositus. Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito. 2024.

Maailman terveysjärjestö WHO (2003). WHO framework convention on tobacco control (FCTC).

Maailman terveysjärjestö WHO (2023). FCTC Menthol cigarette bans: evidence for effective regulations

McGrath-Morrow SA. & al. (2019) The effects of nicotine on development. Pediatrics.

McNeill A. & al. (2017). Tobacco packaging design for reducing tobacco use

Ollila H, Ruokolainen O (2023). Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö ja hankintatavat nuorilla oppilaitostyypeittäin 2017–2023.

Reid JL & al. (2023). Minimum legal age laws and perceived access to cigarettes, e-cigarettes, and other substances among youth in Canada, England, and the United States: 2017-2021.

Salminen O & Lehto S. (2022) Mitä nikotiinin sydän- ja verisuonivaikutuksista tiedetään?.

STM Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmä (2023). Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittäminen – Työryhmän toimenpide-ehdotukset 2023.

Sun Q & Jin C. (2024) Cell signaling and epigenetic regulation of nicotine-induced carcinogenesis.

U.S. Department of health and human services. (2014) The health consequences of smoking: 50 Years of progress. A report of th e surgeon general. Chapter 5: Nicotine.

Vestbo J. & al. (2022) Nicotine use among children and young people – consequences and prevention.

Kiitos!

Lisätietoja:

Heikki Luoto
Kehittämispäällikkö
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
heikki.luoto@ehyt.fi
p. 0503688894